

Oponentský posudek rigorózní práce

Jméno autora: Mgr. Jiřina Jedináková

Název práce: Učená společnost České republiky, o. s., a její předchůdci. Od Královské české společnosti nauk k Učené společnosti České republiky, o. s.

Rozsah práce: 197 hlavních textových stran a 48 stran příloh

Studijní program: Historické vědy

Studijní obor: Archivnictví a pomocné vědy historické

Oponent: Doc. PhDr. Alena Míšková

Předkládaná rigorózní práce navazuje na obhájenou práci diplomní, je její rozšířenou a upravenou verzí, a to na základě připomínek oponentky doc. PhDr. Aleny Míškové z Masarykova ústavu a Archivu AV ČR, v. v. i., a vedoucího diplomové práce doc. PhDr. Jiřího Šouši, CSc., z Filozofické fakulty UK v Praze. V předložené rigorózní práci je nastíněn vznik, vývoj a poslání Učené společnosti České republiky, o. s., s ohledem na historii jejích předchůdců, existujících v českých zemích od druhé poloviny 18. století. Vstupní částí textu je kapitola o předchůdcích Učené společnosti České republiky – Královské české společnosti nauk, České akademii věd a umění a Československé akademii věd. Autorka zachytila prvky kontinuity a diskontinuity ve vývoji učených společností, resp. KSCN a ČAVU ve vztahu k ČSAV a ČSAV ve vztahu k Učené společnosti. Cílem předkládané práce bylo postihnout genezi, relativně krátkou historii a organizaci Učené společnosti České republiky, o. s. Zpracování vzniku a vývoje významné instituce, vztahující se k nejlepším tradicím, spjaté s vědou a vzdělaností, podílející se na životě současné společnosti včetně postižení jejích historických kořenů, by mohlo přispět k celkovému pohledu na formování vědeckého potenciálu a institucionální základny v českých zemích. Tato problematika je v současnosti jistě aktuální. Autorka práce nastínila i problematiku teorie elit a naznačila, že členové Učené společnosti jsou de facto intelektuální elitou počátku 21. století. Práce je rozčleněna do sedmi kapitol, zvláště umístěný je abstrakt v českém a anglickém jazyce. Oproti původní práci je rozšířen i seznam použitých pramenů a literatury. Jednotlivé kapitoly jsou nově uvedeny výstižnými citáty z děl předních osobností reprezentujících jednotlivé zpracovávané instituce.

Nejobsáhlejší kapitola 3 je věnována právě Učené společnosti České republiky, o. s., která byla ustavena v roce 1994. Jsou pojednány přípravy k ustavení, které přímo

souvisejí se zrušením Československé akademie věd a jejího sboru akademiků a členů korespondentů a s přijetím zákona o Akademii věd ČR v roce 1992. Tato část je v rigorózní práci také zevrubněji rozpracována. Na základě připomínky vedoucího práce doc. PhDr. Jiřího Šouši, CSc., dospěla autorka rigorózní práce ke konstatování, že KČSN a ČAVU nelze plně institucionálně postavit do stejné roviny s ČSAV – to je osvětleno v hlubším uchopení a rozpracování závěru rigorózní práce. V závěru také více zobecnila získané poznatky a nastínila možnou budoucnost Učené společnosti, její směřování a poslání.

Rozpuštění sboru akademiků iniciovalo založení Nadace pro obnovení Učené společnosti a vedlo k ustavení Učené společnosti České republiky. V rigorózní práci jsou podrobně rozebrány stanovy Učené společnosti České republiky, o. s., je věnována pozornost všem jejím změnám až do konce roku 2006. Analyzována je rovněž členská základna, výkonný orgán – Rada, dále pak aktivity, ke kterým se řadí kromě řádných, valných a výjezdních zasedání také udělování cen a medailí, medailony vědců, přednášky pro členy, veřejné přednášky. Rigorózní práce obsahuje poctivý výčet těchto aktivit ztvárněných v graficky dobře vyvedených tabulkách. Ceny Učené společnosti se udílejí ve třech kategoriích – vědecký pracovník, mladý vědecký pracovník a středoškolský student. Na základě připomínky při obhajobě diplomové práce byla významnějším způsobem doplněna procedura udílení cen v kategorii „středoškolský student (včetně nové přílohy). Dále autorka zpracovala další novou podkapitolu s názvem „Praemium Bohemiae“. „Ceny „Praemium Bohemiae“ sice neudílí přímo Učená společnost, ale Nadace B. Jana Horáčka Českému ráji, ovšem Učená společnost se tak významnou měrou organizačně podílí na celé proceduře (hlavně při udílení tzv. „české Nobelovky“ – ceny Praemium Bohemiae v kategorii za rozvoj vědních oborů), že by bez její pomoci pravděpodobně udělení ceny nebylo – zvláště v posledních letech - zorganizováno. Finanční stránka udílení cen „Praemium Bohemiae“ je plně v režii Nadace B. Jana Horáčka Českému ráji.

Vývoj stanov Učené společnosti a zásadní změny, ke kterým došlo za předsednictví Jiřího Grygara, jsou podrobně zpracovány.

Doplněny a rozpracovány byly též přílohy práce – je zde nově uveden seznam všech udělených cen a v kategorii „středoškolský student“ spolu s názvem příslušné střední školy, na které oceněný v době udělení ceny studoval. Ocitováno je laudatio RNDr. Zdeňka Ceplechy při převzetí ceny v kategorii za rozvoj vědních oborů „Praemium Bohemiae“. Nově je též přiložena kopie „Deklarace Učené společnosti České republiky“ spolu s podpisy všech signatářů. Přibyl též seznam medailonků publikovaných v knize

Františka Šmahela „Učenci očima kolegů a žáků“ a Ivana Hlaváčka a Jiřiny Jedinákové v knize „Učenci očima kolegů, žáků a následovníků“. Též portréty všech předsedů Učené společnosti jsou nově vloženy (nahrazují původní amatérské portréty) – použity byly unikátní umělecké fotografie Vladimira Bruntona (s jeho svolením). Portréty proto působí naprosto kompaktním dojmem a jejich preciznost dobře doplňuje vysokou úroveň předložené rigorózní práce.

K samotnému zpracování předložené práce nemám metodických ani obsahových námitek. Jde o pečlivě sestavený řetězec vývoje našich nejdůležitějších vědeckých společností až po dnešek s hlavním zřetelem na Učenou společnost České republiky, o. s. Formální a jazykové požadavky – jazyková úroveň; přesnost formulací, práce s odborným jazykem, formulace závěrů práce – hodnotím velmi kladně. Použité metody práce jsou adekvátní danému tématu, stejně tak úroveň formálního zpracování (členění práce, průvodní a poznámkový aparát, seznam použitých pramenů a literatury, seznam zkratk, přílohy, grafika atd.). Přístup autorky k řešení zadané problematiky byl iniciativní, samostatný. Cíle práce byly plně splněny.

Jiřina Jedináková splnila všechny obvykle vyžadované podmínky i formální požadavky na rigorózní práci, prokázala schopnost samostatné činnosti v oblasti výzkumu a k samostatné tvůrčí činnosti. Text je přínosem pro poznání institucionalizace moderní vědy. Rigorózní práci doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 31. března 2008

doc. PhDr. Alena Míšková

Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.